

Soạn bài: Luyện tập phân tích và tổng hợp

LUYỆN TẬP PHÂN TÍCH VÀ TỔNG HỢP

1. Trong các đoạn văn dưới đây, những phép lập luận nào đã được sử dụng?

a) Thơ hay là hay cả hồn lẫn xác, hay cả bài [...] không thể tóm tắt thơ được, mà phải đọc lại. Cái thú vị của bài “Thu điếu” ở các điệu xanh: xanh ao, xanh bờ, xanh sóng, xanh tre, xanh trời, xanh bèo, có một màu vàng đậm ngang của chiếc lá thu rơi; ở những cử động: chiếc thuyền con lâu lâu mới nhích, sóng gợn tí, lá đưa vèo, tầng mây lơ lửng, ngõ trúc quanh, chiếc cần buồng, con cá động; ở các vần thơ: không phải chỉ giỏi vì là những từ vận hiểm hóc, mà chính hay vì kết hợp với từ, với nghĩa chữ, đến một cách thoải mái đúng chỗ, do một nhà nghệ sĩ cao tay; cả bài thơ không non ép một chữ nào, nhất là hai câu 3, 4:

Sóng biếc theo làn hơi gợn tí,

đối với:

Lá vàng trước gió khẽ đưa vèo.

thật tài tình; nhà thơ đã tìm được cái tốc độ bay của lá: vèo, để tương xứng với cái mức độ gợn của sóng: tí.

(Toàn tập Xuân Diệu, tập 6)

b) Mấu chốt của thành đạt là ở đâu? Có người nói thành đạt là do gặp thời, có người lại cho là do hoàn cảnh bức bách, có người cho là do có điều kiện học tập, có người lại cho là do có tài năng trời cho. Các ý kiến đó mỗi ý chỉ nói đến một nguyên nhân, mà lại đều là nguyên nhân khách quan, họ quên mất nguyên nhân chủ quan của con người.

Thật vậy. Gặp thời tức là gặp may, có cơ hội, nhưng nếu chủ quan không chuẩn bị thì cơ hội cũng sẽ qua đi. Hoàn cảnh bức bách tức là hoàn cảnh khó khăn buộc phải khắc phục. Nhưng gặp hoàn cảnh ấy có người bi quan, thất vọng, chán nản, thối chí; có người lại gồng mình vượt qua. Điều kiện học tập cũng vậy, có người được cha mẹ tạo cho mọi điều kiện thuận lợi, nhưng lại mải chơi, ăn diện, kết quả học tập rất bình thường. Nói tới tài năng thì ai cũng có chút tài, nhưng đó chỉ mới là một khả năng tiềm tàng, nếu không tìm cách phát huy thì nó cũng bị thui chột. Rút cuộc mấu chốt của thành đạt là ở bản thân chủ quan mỗi người, ở tinh thần kiên trì phấn đấu, học tập không mệt mỏi, lại phải trau dồi đạo đức cho tốt đẹp. Không nên quên rằng, thành đạt tức là làm được một cái gì có ích cho mọi người, cho xã hội, được xã hội thừa nhận.

(Nguyễn Hương, Trò chuyện với bạn trẻ)

Gợi ý:

- Trong đoạn văn (a), người viết sử dụng phép lập luận phân tích để làm rõ cái hay của bài thơ Thu điếu.

- Trong đoạn văn (b), người viết sử dụng chủ yếu phép lập luận phân tích, có kết hợp với tổng hợp.

2. Nhận xét về cách sử dụng các phép lập luận phân tích, tổng hợp trong hai đoạn văn trên.

Gợi ý:

- Cái hay của bài thơ Thu điếu được phân tích theo các ý: “các điệu xanh” – “những cử động” – “vần thơ”.

- Các nguyên nhân khách quan của thành đạt được phân tích để từ đó đi đến bác bỏ nguyên nhân khách quan, khẳng định nguyên nhân chủ quan. Câu “Rút cuộc...” là biểu hiện của phép lập luận tổng hợp.

3. Học qua loa, đối phó, không học thật sự sẽ gây ra nhiều tác hại. Em hãy phân tích bản chất của lối học đối phó để nêu lên những tác hại của nó.

Gợi ý:

- Học như thế nào được xem là học đối phó? Có những biểu hiện nào của lối học đối phó mà em thường gặp? Hãy phân tích.

- Từ những biểu hiện cụ thể của lối học đối phó đã phân tích, hãy sử dụng phép tổng hợp để rút ra những tác hại của lối học này.

4. Dựa vào văn bản Bàn về đọc sách của Chu Quang Tiềm, em hãy phân tích các lí do khiến mọi người phải đọc sách.

Gợi ý:

- Vì những lí do nào mà mọi người phải đọc sách?

- Phân tích từng lí do, chú ý đến mối liên hệ giữa các lí do để phân tích cho chặt chẽ.

5. Viết một đoạn văn tổng hợp lại những điều đã phân tích trong bài Bàn về đọc sách.

Gợi ý: Bài văn Bàn về đọc sách gồm những luận điểm chính nào? (Tầm quan trọng của việc đọc sách; Phải chọn sách mà đọc; Phải biết kết hợp giữa đọc sách chuyên môn và sách thường thức...). Đoạn văn phải thu tóm được những luận điểm chính đã phân tích để rút ra nhận định chung về việc đọc sách.